

Izhaja vsak pelek.

Uredništvo in
upravnništvo:
Kopitarjeva ulica št. 6.

NAŠA MOČ

Naročnina znaša:

celoletna . . K 4—
pololetna . . „ 2—
četrtletna . . „ 1—
Posamezna št. „ 0'10

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 8.

V Ljubljani, 22. januarja 1915.

Leto X.

Iz bojov za odpravo suženjstva.

(Sličice iz slojnih osvojevalnih bojov.)

Ko so odkrili Španci Ameriko, so zaslužili domače Indijance. Rod ni bil navajan težavnega dela. Izumirati je pričel. Španci in Portugalci, ki so takrat vladali svetu, so nato pričeli delati s sužnji zamorci. Velikanske španske in portugalske naselbine, če izvažamo srednjo in južno Ameriko, so iztrgali po hudih vojskah prejšnjim gospodarjem Angleži iz rok. Obdržali so najsvobodoljubnejši narod na svetu, Angleži, sužnje, a so jih primeroma kmalu odpravili, med tem ko so jih odpravili v severni Ameriki v sedemdesetih letih minulega stoletja po hudi vojski, v Braziliji pa šele koncem minulega stoletja. Opišimo delo nekaterih prvoboriteljev za odpravo suženstva na Angleškem. Sledeče podatke posnemamo po knjigi Angleža Samuela Snulesa.

GRANVILLE SHARP

je bil mož velike osebne odločnosti, ki jo je osobito pokazal v plemenitem društvu za osvoboditev sužnjev, v katerem so delovali tudi Clarkson, Wilberforce, Buxton in Brougham. Vztrajnost, odločnost in neprestrašenost je dila te može; a prvi med njimi in morebiti tudi najpomembnejši je bil Granville Sharp. Kruh si je pričel služiti sam kot vajenec pri nekem trgovcu platna v Tower Hillu. Ko se izučil, popusti trgovino in vstopi kot pisar v topničarski urad. V svoji skromni službi porabi vsako priliko in vsako prosto urico, da deluje za osvoboditev zamorskih sužnjev. Pripravljen je prostovoljno za vsako delo. Ko se še uči v trgovini, se večkrat razgovarja z nekim sovajencem (oba sta bila protestanta raznih ločin) o verskih vprašanjih. Negeka dne mu sovajenec pravi, da ne sodi pravilno o sveti Trojici zato, ker ne umeva grščine in zato ne pozna izvirnega svetopisemskega besedila. Granville takoj sklone, da se hoče v prostih večernih urah učiti grško. Nemurni njegov pripravnost se posreči, da kmalu zna grško. Podoben razgovor z nekim judovskim sotovarišem o razlagi prerokov ga napoti, da se nauči hebrejščine.

Kako se seznani Sharp s sužnjem zamorcem.

Glavno njegovo delo pa povzročita velikodušnost in dobrota njegovega srca, ki začrtata smer njegovemu življenju.

Prokletstvo bogastva.

VIII.

V Bradovi rodbini je vsled zaroke vse veselo. Ženski svet, gospoda ga naziva »dame«, je nekoliko časa odgodil potovanje. Pripravljajo se na veliko zaroko. Priredi se velika večerja. Na njo povabijo najbližnje sorodnike in nekaj dobrih znancev. Zaroka se isti dan proglasi. Kamnar je odslej kot bodoči zet vsako opoldne Bradavov gost. Dobra kuhinja povzroči, da se ženin zelo lagodno počuti. Mlada zaročenca se tako tudi nekoliko bolje izpoznata, kakor sta se poznala pred zaroko.

Razposljalji so vabila k zaročni slavnosti. Vsi gostje pridejo na slavnostni večer. Slavje je primerno bogati hiši silovito razkošno. Slastna večerja in dobra vina poskrbe, da so vsi prav veseli. Bradova gospa in gospod sta vesela. Lici gospici Marici sta zardeli, oči se ji lesketajo veselja, zadovoljno sanja o bodoči sreči: gospa postane, vodila bo lastno gospodinjstvo in ukazovala bo. Kamnar je zelo razposajeno vesel. Sedi poleg svoje neveste ob razkošno pogrnjeni mizi. Ni manjkalo nagovorov in napitnic; puhle so sicer bile in prenapete, a Kamnarju so ugajale. Gospa in gospod Dobler, bila sta zadržana, čestitata brzojavno. Ženin in ne-

nju. Njegov brat, zdravnik v Mincingu, zdravi brezplačno reveže. Med bolnimi reveži se nahaja tudi nebi ubogi zamorec, ime mu je Jonatan Strong. S črncem je njegov gospodar, odvetnik v zahodni Indiji, jako slabo postopal. Revež je hrom in skoraj slep; ne more ničesar delati; njegov gospodar, ki se je vrnil z njim v Londonu, ga zato vrže na cesto. Bolni črni revež berači, da se preživi. Slučaj ga dovede k Williamu Sharpu, ki ga preskrbi z zdravili in izposluje, da ga sprejmejo v bolnišnico, kjer ozdravi. Ko zamorca izpuste iz bolnišnice, ga brata podpirata, da zopet ne zabrede v bedo. Niti ne slutita, da ima kdo kakšno pravico do njegove osebe. Preskrbita mu službo pri nekem lekarnarju, kjer služi dve leti. Ko vozi kot kočijaž nekega dne lekarnarjevo ženo, ga vidi njegov prejšnji gospodar, ki ga izpozna in takoj sklone, da ga kot sužnja zopet vzame, ker je zdrav in zato tvori zopet vrednost zanj. Odvetnik pusti Stronga prijeti po dveh uradnih lordmajorja in ga pusti zaprtega, dokler ga ne more odposlati nazaj v zahodno Indijo.

V ujetništvu se spomni zamorec svojega dobrotnika Granville Sharpa. Piše mu in ga prosi, naj mu pomaga. Sharp je na ime Strong med leti že pozabil, a pošlje nekoga, da naj poizvede o zadevi. Sel se vrne in poroča, da jetničarji taje, da bi imeli kakšno tako osebo zaprto. Takoj prične sumiti. Poda se v jetnišnico in zahteva, da hoče videti Jonatana Stronga. Morali so mu ugoditi. Izpozna ubogega zamorca, ki je kot zopet prijeti suženj zaprt. Sharp opozori jetniškega paznika, da ga zadene odgovornost, če izroči Stronga kakim osebi, preden njegove zadeve ne reši lordmajor. Sharp hiti takoj k njemu in se pritoži proti osebam, ki so brez zaporne povelja zaprle zamorca. Lordmajor povabi in zasliši stranke. Dožene, da je prejšnji gospodar prodal med tem Stronga nekemu drugemu, ki se izkaže s plačanim računom in zahteva, naj se mu zamorec izroči kot njegova lastnina. Ker ni bilo izdano zaporno povelje in ker ni bila lordmajorjeva stvar, da preišče postavnost Strongove svobode, ukaže zamorca izpustiti. Zamorec sledi svojemu dobrotniku. Nihče se ne upa ga prijeti. Zamorec gospodar izjavi Sharpu, da ni voljan odpovedati se zamorcu, ki da mu je oropan.

Pravniki sodijo, da suženj ni osvojen, če stopi na angleško zemljo.

Osebna svoboda je bila tiste čase (leta 1761.) na Angleškem zelo ogrožena.

na in so jo kršili vsak dan, dasi je bila postavno brez vsakega dvoma zagotovljena. Ljudi so s silo jemali v mornariško službo. V Londonu in v vseh večjih angleških mestih so se pečale urrejene družbe z lovom ljudi za službo vzhodno indijske družbe, ki je takrat pod zaščito angleške vlade gospodarila Indiji. Če ljudi niso ranili v Indiji, so jih pošiljali veleposestnikom v ameriškanskih naselbinah. Londonski in liverpoolski časopisi (časopisje je bilo v Angliji že tiste čase silovito razširjeno) so javno v svojih inseratih ponujali zamorce na prodaj in razpisovali nagrade za zasledovanje in za prijetje ubeglih sužnjev, če so jih privedli na označene ladje.

Pravno stanje zamorcev na Angleškem ni bilo jasno. Rzsodbe sodišč so bile dvoumne, različne in niso temeljile na trdnem pravnem načelu. Sicer so splošno sodili, da v Angliji ne morejo biti sužnji dovoljeni, a zelo ugledni pravniki so sodili nasprotno. Odvetniki, na katere se obrača Sharp v Jonatanovi zadevi, sodijo različno; prejšnji Jonatanov lastnik mu tudi pove, da tako lord, višji sodnik, in vsi sodni svetovalci sodijo, da suženj ne postane prost, če pride na Angleško, marveč se lahko prisili postavno, da se mora vrniti v naselbine. Naj bi bil Granville Sharp manj srčen in resen, kakor je bil, moral bi ob takih izjavah obupati, a Sharpa vse ovire le potrde v sklepu, da hoče izbojevati vsaj na Angleškem svobodo zamorcev. »Zapustili so me zagovorniki po poklicu,« piše Sharp, »prisiljen sem bil, da poizkusim brezupen korak samoobrambe, dasi mi niso bila znana pravila ali temelji postavne; razen svetega pisma nisem do časa, ko sem zelo proti svoji volji pregledoval seznam knjig, ki obsegajo postavne, še nikdar imel v roki kake postavne.«

Sharp se uči sam postav.

Cel dan je Sharp delal v artiljerijskem skladišču, kjer je imel službo, ki je bila najodgovornejša, prisiljen je zato bil, da se je učil ponoči. Priznaval je, da je postal sam neke vrste suženj. V nekem pismu, ki ga je pisal nekemu prijatelju duhovniku, ko se upravičuje, ker pozno odgovarja, izjavi: »Priznavam, ne morem več vzdržavati leposlovnega dopisovanja. Malo časa, ki si ga ponoči in zjutraj odtrgam od spanja, porabim, da proučujem gotove postavne, kar mi ne dopušča nobenega odmoru, a zahteva pridnih preiskav in preizkušenj.«

Dve leti porabi Sharp vsak trenutek, da najnatančneje proučuje vse

angleške postavne, ki razpravljajo osebno svobodo. Predelava celo kopo suhih, nemikavnih spisov. Piše izvlečke najvažnejših sklepov državnega zbora, sodnijskih odlokov in izjav najuglednejših pravnikov, ki jih osebno obiskuje. Nihče ne vodi njegovih študij, nihče mu ne pomaga in ne svetuje. Niti enega pravnika ne dobi, ki bi sodil tako, da bi njegovemu naziranju ugajalo. A z uspehi svojih preiskovanj je zadovoljen; preseneti tudi pravnike: »Hvala Bogu,« piše, »ničesar ne obsega kaka angleška postava ali kak poslovnik, vsaj jaz tega nisem našel, kar bi moglo upravičiti suženjost drugih.«

Za odpravo sužnjosti v Angliji. — Prvi Sharpov uspeh.

Sharp zdaj trdno stoji in več ne dvomi. Uspeh svojih študij zbere v priprostem, jasnem in v možatem spisu z naslovom: »O nepostavni potrpljivosti sužnjosti na Angleškem.« Spis sam prepiše večkrat. Čitajo ga najuglednejši pravniki tistih časov. Strongov lastnik, ki je zadel na pravega moža, išče raznih zaprek, da podaljšuje svoj praven spor in ponudi končno poravnavo, ki se zavrže. Granvillov rokopis čitajo tudi pravniki, ki nastopajo proti Jonatanu Strongu in se tako preplaše, da nočejo več zastopati tožbe. Uspeh: tožnik umakne tožbo in plača stroške. Granvillov spis natisnejo.

Sharp nastopa naprej za prostost sužnjev zamorcev.

V Londonu se pripeti še več slučajev, da love zamorce in jih ukrcavajo v ladje, da jih odpeljejo v prodajo v Vzhodno Indijo. Sharp nastopi vselej za oprostitve zamorcev, kadar poizve za kak tak slučaj. Primejo in odpotujejo v Indijo ženo Afričana Hylasa. Sharp nastopi kot možev pooblaščenec proti prijemalcu s tožbo, izposluje, da ga obsodijo, Hylasovo ženo morajo odposlati nazaj na Angleško in jo oprostiti. V nekem drugem zelo grdem, krutem slučaju leta 1770 nastopi Sharp kot napadalec. Zamorca Sewisa vlečeta dva čolnarja po naročilu nekega moža, ki je izjavil, da je zamorec njegova last, primeta, vržeta ga v čoln, kjer mu zamašita usta in ga zvezeta. Prepeljeta ga na v Jamaiko namenjeno ladjo, da ga prodajo tam kot sužnja. Zamorčevo kričanje opozori sosed. Eden med njimi hiti h Granville Sharpu, ki je že znan kot prijatelj zamorcev. Sharp tako izposluje sodnikovo povelje, naj se Lewis vrne. Sharp hiti v Gravesand, a ladja, ko pride, že odjadra v Downs. Izdalo se je nato Ha-

bezen. Nekaj dni ni čitala časopisov. Ko prelsta časopise, čita tudi delovo natisnjeno obvestilo, da se je Kamnar zaročil. Srce ji močno bije, plaka, a se le primeroma hitro pomiri. Čuti, da Kamnarjevi strani bi pač ne bila srečna. Mirno nosi zdaj posledice svoje lahkomišljene prevelike ljubavi, a nje-na načelo je: človeka, ki več ne spoštuje, ne moreš ljubiti; brez ljubezni in spoštovanja se ne poroči. Kakor zdaj pozna Kamnarja, je trdno prepričana, z Bradovo se je zaročil le radi denarja. Ve, kjer se dva poročita v obliki kupčije, se navadno varata oba. Lahko zato novi udarec preboli.

Čez osem dni, ko se Lovčnova nekoliko okrepi in že zopet nekoliko dela, pride zjutraj odvetnik. Sprejme ga. Ponudi mu sedež. Ve, zakaj je prišel, mirno ga posluša. Ko seže v žep in ji hoče odšteti denar, mu pravi zelo razburjena:

»Gospod, ne trudite se dalje. Povejte mi samo, če je Kamnar po postavi dolžan, da to plača?«

»Da.«

»Moram li tudi sprejeti denar?«

»To ni predpisano,« odgovori nekoliko presenečen odvetnik.

»Če je tako, povejte Kamnarju, da denarja ne sprejemem. Darujem mu ga. Za otroka bom skrbela že sama. Moj naj ostane in pozneje naj ne bo gospo-

Gre zato k nekemu odvetniku. Razloži mu, kako da stoji stvar. Izjavi, nositi hoče vse stroške, ki mu jih nalaga postava. Pri odvetniku hoče naložiti denar. Naj on za drugo poskrbi. O tem, da bo odvetnik molčal, je prepričan. Misli, ko zapusti pisarno, se mu za to ne bo več potrebno zanimati.

Odvetnik oblubi, da stori tako, kakor se mu je naročilo. Piše Lovčnovi, da lahko dobi pri njem, kakor želi, mesečno ali četrtletno otročjo vzgojino. V enem tednu da ji odvetnik sam prinese prvi obrok.

Odvetnikovo pismo Lovčnova zelo preseneti in užali, osobito ker ji ponuja denar. Nehote se ji poraja misel, da hoče vrnati Kamnar njej zadano gorje z denarjem. Če bi brezvestni oče mesto denarja njej ali otroku privoščil kako prijazno besedo, bi ji vsaj nekoliko omilil njeno gorje. Nič o tem. Le mrzle denarne zadeve. Ko ji še strežnica pove, da postava predpisuje naravnost vzgojino, ji je jasno, da ji Kamnar noč epomaagti iz lastnega nagiba, marveč ker mora. Njej ni všeč, da bi sprejemala od njega denar. Delala bo in dovolj zaslužila, njegovega denarja ne mara. Mirno čaka, da pride odvetnik.

Zdrava je toliko, da ji razburjenje ne škoduje. Srčno gleda v bodočnost. Upa, da ji bo nežna hčerka vračala lju-

beas corpus povelje, odposlali so je v Lpthead; preden more ladja zapustiti angleško obal, se povelje izvede. Zamorčar dobe privezanega na veliki jadrnik, solzan se ozira na deželo, od katere ga hočejo odtrgati. Osvobodite ga takoj in odvedejo v London, proti povzročitelju nasilnosti se dvigne tožba. Komaj je mogoče prehiteti naglost, s katero je delala Sharkova glava, srce in roka, a sam si še očitja, da postopa leno. Slučaj pride pred lorda višjega sodišča, ki, kakor smo že omenili, pravno drugače sodi, kakor Sharp. Sodnik opusti, da reši vprašanje načelno in se izjavi ugodno za zamorca le zato, ker obtoženec ne more dokazati, da bi bil Lewis njegova lastnina.

Sodišče razsodi, da v Angliji za sužnje ni prostora.

Sodnijsko osebna svoboda zamorcev na Angleškem še torej ni bila rešena. Sharp vztrajno nadaljuje svoje blagonsno delo. Še več zamorcev osvobodijo. Končno se razpravlja tudi važen slučaj James Somerseta. Trdi se, da sta si izbrala ta slučaj lord višji sodnik in Sharp, da se postavno reši veliko vprašanje. Somerseta je pripeljal njegov gospodar na Angleško, kjer ga je zapustil. Pozneje je izkušal gospodar, da se zopet zamorca polasti in da ga proda na Jamaiko. Sharp se zavzame za zamorca in zahteva, naj reši zadevo sodišče. Lord višji sodnik izjavi, zadeva je tako važna, da mora poizvedeti, kako da sodijo vsi sodniki. Sharp ve, da zdaj napno njegovi nasprotniki vse sile, a njegova odločnost ostane neomajljiva. Dosedanje njegovo delo je že rodilo sad; vprašanje vzbujalo veliko zanimanje, več uglednih pravnikov drži že javno z njim.

O vprašanju osebne svobode razpravlja lord višji sodnik s tremi sodniki prisedniki. Razprava je dolgotrajna, a končno se celo višji sodnik pridruži Sharpovemu naziranjju in izjavi: Zahteva suženjstva se ne more priznati, ker je ne podpira navada Anglije, ne njene postave in se mora zato James Somerset oprostiti. S to razsodbo je dosegel Sharp, da je uničil trgovino s sužnji, ki se je do takrat javno vršila po cestah Liverpoola in Londona. Utrdil je tudi načelo, da kakor hitro stopi suženj s svojego nogo na angleško zemljo, postane svoboden.

Sharp tudi po tem doseženem velikanskem uspehu ni počival. Sodeloval je pri ustanovitvi naselbine Sierra Lena za pribežališče osvojenih sužnjev, deloval na izboljšanje položaja domačinov v indijskih in v ameriških naselbinah. Ustanovila se je družba za odpravo sužnosti, na plan so stopili drugi možje, ki jih je on navdušil. Njegovi nasledniki Clavkson, Wilberforce, Brouglam in Buxton so delovali po njegovem zgledu, dokler niso povsod, kjer so gospodarili Angleži, odpravili suženjstva.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

V Idriji, dne 12. januarja 1915. Pretečeno nedeljo smo imeli občni zbor strokovnega društva idrijskih rudarjev. Na občni zbor so prišli skoro vsi člani. V poročilih, ki smo jih slišali od raznih funkcionarjev društva, se je razvidelo, da društvo ni spalo, marveč je

delalo marljivo. Veliko članov je moralo iti k vojakom, ki se borijo za domovino in cesarja ter za našo sveto vero. Dal Bog, da bi se vrnili vsi nazaj zdravi. To željo je izrazil predsednik tudi tem, ki bodo morali iti tudi sedaj. — Pri nas smo imeli od nekdanj veliki starih reči. Tako n. pr. je bilo uvedeno žito, ki ga je dobival zastoj rudar, in še veliko drugih reči, sedaj je šlo vse dol. Tudi vojska bo medtem veliko prenaradila, tako da se bomo morali navaditi vse le bolj na nove stvari. Pa še nekaj smo imeli, namreč to, da je vsako jutro ob treh zbudilo rudarja zvonjenje. S tem velikim zvonom se je zvonilo vsako jutro in rudar, ko je zaslišal trojko zvonit, je moral vstati ter se je odpravil na delo. Sedaj pa tudi tega več ne bo. Še eno ostane, kar je še ohranilo idrijski značaj, namreč žlikrofi, pa tudi te se odpravi z dobrim apetitom, pa se kmalu lahko druge napravi, med tem ko se zgoraj omenjene stvari ne dajo več napraviti.

OMEJITVE O IZDAJI POPOTNIH LISTOV.

Ker delavstvo zelo veliko potuje, ko hodi s trehuhom za kruhom, se zdi načelstvu J. S. Z. potrebno, da objavi prosto prestavo novih določil o izdaji popotnih listov. Nova določila slove:

Odredbe skupnega ministrstva z dne 15. januarja 1915,

ki odreja omejene policijske odredbe o popotnih listih.

(Glej državni zakonik s 17. januarja 1915, št. 11.)

Z ozirom na odlok skupnega ministrstva 25. julija 1914, drž. zak. št. 158 o začasni odpravi členov 8, 9, 10, 12 in 13 državne temeljne postave o splošnih pravicah državljanov z 21. decembra 1867, drž. zak. št. 142 se z ozirom na 8 postav z 5. majnika 1869, drž. zak. št. 66 po sklepu skupnega ministrstva izdajo sledeče omejitve policijske odredbe o izdajanju popotnih listov.

§ 1.
Meje (obrežja) v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežela, v kolikor tvorijo tudi meje avstro-ogrske monarhije, se smejo prestopiti le v krajih, ki jih določi deželni načelnik sporazumno z vojaškim teritorialnim poveljnikom.

§ 2.
Vsak, ki se poda čez v § 1. označenih krajih v tuzemstvo ali v inozemstvo, kakor tudi vsak inozemec, ki potuje po tuzemstvu, se mora izkazati z rednim popotnim listom.

Popotni list se mora pokazati na vsakoraten uraden poziv kakor tudi, če se prekorači meja. Če ni proti nadaljnjemu popotovanju nikakih pomislekov, se ustavi beležka, da ga je vpogledala obmejna oblast.

Drugi popotni listi, kakor legitimacije, delavske knjižice, poselske knjižice in popotni listi ne veljajo za take popotnike.

§ 3.
Popotni list mora odgovarjati zahtevam § 20. ministrske odredbe z dne 10. maja 1867, drž. zak. št. 80; obsežati mora osebni opis kakor tudi fotografijo, ki natančno predstavlja popotnika z uradnim potrdilom, da lastnika po-

potnega lista dejansko predstavlja fotografija.

Popotnik mora podpisati fotografijo sam pred izstavljanjem oblasti lastnoročno s črnilom. Fotografija se prilepi v popotni list in preskrbi z uradnim pečatom oblasti tako, da se nahaja približno polovica pečata na fotografiji, druga polovica pa na papirju popotnega lista.

V odstavku 1. predpisano uradno potrdilo izstavi pristojno politično ali deželno knežja policijska oblast, oziroma poslanik ali poklicni konzul tiste države, ki ji pripada lastnik popotnega lista; v inozemstvu zadošča sodnijsko ali notarjevo potrdilo.

§ 4.
Popotni list, ki ga izstavi kaka inozemska oblast, mora potrditi kak c. in kr. konzulat.

§ 5.
Za prebivalce obmejnih krajev lahko deželni načelnik sporazumno z vojaškim teritorialnim poveljnikom določi olajšave glede na določila §§ 1. do 4. teh odredb.

Deželni načelnik lahko tudi sporazumno z vojaškim teritorialnim poveljnikom dopusti, da v slučajih, ko ni mogoče preskrbeti popotnega lista, se pripoznajo tudi drugi papirji kot zadostni izkazi.

§ 6.
Prestopke te odredbe kaznuje politična okrajna oblast, v krajih pa, kjer obstaja samostojna deželna knežja politična oblast, pa ta v smislu § 9. postav z dne 5. maja 1869, drž. zak. št. 66.

Če je prestopnik inozemec, se tudi v okviru obstoječih predpisov odpravi iz kraljestev in dežela, ki so zastopana v državnem zboru.

§ 7.
Deželni načelnik odredi sporazumno s finančnimi deželnimi oblastmi vse, kar je potrebno, da izvedejo pregled popotnih listov ob v § 1. označenih inozemskih mejah obmejne carinske in varnostne oblasti.

§ 8.
Odredba se uveljavi 20. januarja 1915. Istočasno se odpravijo odredbe skupnega ministrstva z dne 25. julija 1914, drž. zak. št. 159 in z dne 31. julija 1914, drž. zak. št. 187.

Stürgkh m. p., Hochenburger m. p., Förster m. p., Trnka m. p., Zenker m. p., Georgi m. p., Heinold m. p., Hussarek m. p., Schuster m. p., Engel m. p., Morawski m. p.

Glede na nove odredbe o izdajanju popotnih listov izdaja uradna »Wiener Zeitung«: Ko so se pričeli sedanji vojskni dogodki, so se za prekoračenje državnih meja v Dalmaciji, Galiciji, Bukovini in v Sprednji Šleziji izdale nekatere omejitve policijske naredbe, s katerimi se je omejilo pregledovanje popotnih listov le ob mejah sovražnikovih deela. Odredbe so se pa kmalu pokazale kot nezadostne tako v državno-policijskem in osobito v vojaškem oziru. Celotno sumljive osebe iz sovražnikovih dežele so lahko prišle nenadzorovane po kratkem potovanju čez sosedno, nevtravno inozemstvo v tuzemstvo, kjer so lahko potovale, ker potni list v svoji sedanji obliki ne jamči, če je lastnik potnega lista tudi tista oseba, na ka-

tere ime je izstavljen. Od potnega lista, ki ga izstavi kaka inozemska oblast, se namreč dozda ni zahtevalo nič drugega, kakor da je obveščal o imenu in priimku, značaju in pripadnosti potnika; a tudi tuzemski potni list, ki obsega vedno osebne opis, mnogokrat ni veliko več vreden, ker je opis večinoma tako površen, da se v njemu na večje število oseb. Z novo odredbo o potnih listih se določa, da se sme v bodoče prekoračiti le v določenih krajih ne samo ob sovražnikove državni meji, marveč da tudi ob nemški, italijanski in švicarski meji. Prekoračiti smejo mejo le take osebe, bodisi tu- ali inozemci, ki se izkažejo z rednim potnim listom. Kar se tiče izstavljanja potnega lista, se opozarjajo tisti, ki prosijo zanj, naj prinese seboj fotografijo, ki se je napravila zadnji čas, in listine, ki dajo pojasnila o podatkih, ki jih mora obsegati potni list. Če je potrebno, naj pripelje prosilec seboj tudi kakega zaupnika, ki ga pozna in ki mu zaupa oblast.

Vojni dogodki

od 12. do 18. januarja 1915.

Na južnem bojišču se vrše le neznatne obmejne praske med oddelki, ki imajo nalogo, poizvedeti za nasprotnikove postojanke in njegovo moč. — Neuradno se poroča, da so naše čete zapustile Ciganski otok, ki leži na Savi, zapadno od Belgrada. Istotako javljajo neuradna poročila, da naši monitorji vstrajno obstreljujejo Belgrad, ki da ga je civilno prebivalstvo vsled ukaza vojaških oblasti že zopet izpraznilo. Da Srbija računa z novo našo ofenzivo, pričajo tudi dejstva, da je v novi Srbiji poklicala pod orožje vse za orožje sposobne moške od 17. do 60. leta.

Severno bojišče. Mokro, megljeno vreme je na celi fronti od Bukovine do Tilsita v Vzhodni Prusiji zelo omejilo gibanje čet na obeh straneh. Zgodilo se ni nič večjega in pomembnejšega. V Bukovini so Rusi prodrli do Kimpolunga (ob Moldavi blizu rumunske meje) in Jakobenija (ob Zlati Bistrici, jugozapadno od Kimpolunga) in Kirlibabe (na ogrski meji, severozapadno od Jakobenija); deloma so tudi že prekoračili ogrsko mejo. Ruske čete pritiskajo proti klancu Radna (na ogrskem ozemlju, zapadno od Kirlibabe); ogrska poročila zatrjujejo, da je vse preskrbljeno, da se Rusi ne bodo mogli polastiti tega prehoda. — Iz ogrskih karpatskih dolin so se Rusi pomaknili na višine; večjih bojov ni bilo. Le za prelaz Uzsok se glasom ruskih uradnih poročil vrše ljuti boji; naši tod Ruse strahovito napadajo. — Neuradna poročila javljajo, da sta lupkovski in duklanski prelaz zopet v naših rokah. — Przemysl puste Rusi skoro popolnoma v miru; menijo ga izstradati, a to ne bo šlo, ker je trdnjava z vsem obilno preskrbljena. Posadka se živahno giblje in redno napada Ruse. Obkoljena trdnjava ima skoraj redno poštno zvezo z ostalim svetom, ki jo oskrbujejo letalci; samo dar je gosta megla, ne morejo letalci na svojo zračno pot. — Ob spodnjem Dunajcu in pri Tarnowu so se vršili ljuti artiljerijski boji, v katerih so naše baterije navadno nadvladale ruske topove. — Ob spodnji Nidi so Rusi ope- tovano ponovili svoje poizkuse, da bi prišli čez reko, a naša težka artiljerija jih je vsakokrat vrgla nazaj, prizadevši jim težke izgube.

du Kamnarju dolžan nobene zahvale!

»Za sprejem denarja se ni potrebno ne Vam in pozneje tudi otroku zahvaljevati gospodu Kamnarju.«

»Odvezujem ga postavne dolžnosti, ki je le slabo zadostilo njegovih dolžnosti. Grdo Kamnarjevo postopanje nasproti meni se ne more odkupiti z denarjem. Za svojega otroka poskrbim sama. Zdrava sem, delati znam, zaslužim dovolj, da vzgojim svoje dete. S Kamnarjem sem obračunala. Zadnja moja beseda, ki mu jo izročite: Želim mu, naj se njegova bodoča bogata poroka ne izpremeni še zanj in za njegovo rodbino v prokletstvo, tudi brez njega ne poginem.

Krepko in glasno Lovčnova to govori. Zgrudi se nato plakajoč v naslonjač.

Globoko notranje ginjen odvetnik vstane, oblubi, da stori vse, kar mu je naročila in odšel.

Čez nekaj dni pride Kamnar k odvetniku, da izve, kaj da je izpejal. Ko mu pove, da Lovčnova denarja ne mara, da mu ga daruje in da noče o njem ničesar več čuti, se Kamnar zvito smehlja in se veseli, ker prihrani denar. Ko po kratkem odmoru odvetnik resno ponovi, kar je rekla Lovčnova, se zaničljivo smeje: »No, kako trapasto! Bogastvo in prokletstvo, naj se li to more ujemati?

IX.

Kamnar pričakuje, da ga Bradov gotovo povisja, ko poroči njegovo hčer. Bradov tega ne stori. Otvoril je svojo tvornico v skromnih razmerah pred 27 leti; le počasi je prišel naprej. Zakaj naj Kamnar tako hitro napreduje? Pusti ga na blagajniškem prostoru. Misli si, saj Kamnar po svoji poroki itak vstopi v trgovino. Pisarniško osobje je jako zadovoljno; Kamnar sam je dovolj zvit, da nihče ne zapazi, kako mu to ne ugaja. Izkuša ostati prijazen s souradniki in si misli: glavni namen je dosežen, ono drugo pride samoposebi.

Bradova gospa in hči odpotujeta k Doblerjevim, kar se je že nameravalo pred zaroko. Izostaneta le osem dni in ne dva tedna, kakor se je prej nameravalo. Ko ni žensk doma, se Bradov prehladi in želi, naj se vrmeta. Marica se rada vrne, češ, čas je, da se pripravljata bala.

Ko se vrmeta ženski, ju čaka Kamnar na kolodvoru z lepim šopkom. Zvita buča ve, da ugaja njegovi nevesti taka pozornost in sodi, tudi tašča ne odkloni šopka. Nevesta in ženin občujeta popolno prijateljsko in mirno. Marica in njena mati seveda v marsičem sodita drugače, kakor Kamnar, a to nič ne de: Kamnar vedno odneha, če tudi ve, da je njegova prava. Seveda

gre tako vse gladko, a ženin je tudi prišel jako hitro pod gospodstvo ne samo svoje neveste, marveč tudi tašče, a z ozirom na bogastvo, ki je pričakuje, prenaša pohlevno, ponižno in lahko breme ženske nadvlade.

Bradov se je bolj prehladil, kakor se je prvotno sodilo. Bolehal je že sicer precej časa, a ni se mu zdelo vredno, da gre ali da pošlje po zdravnika. Ko se ženski vrmeta, vpraša, ker to želi žena, zdravnika, ki izjavi, da boleha na pljučih in naj gre v toplice.

Bradov se hitro odloči in stori, kar mu je svetoval zdravnik. Uredi nujne posle, drugi dan že odpotuje. Kamnarju se nudi zdaj ugodna prilika, da se izkaže kot bodoči sorodnik v kupčiji. Zanima se tudi za to, kar pravzaprav ni njegovo delo. Zjutraj pride prvi, zadnji odide. Njegove oči in ušesa ne prezre ničesar.

V Bradovi rodbini se tudi marsikaj izpremeni, ko odpotuje gospodar. Vsak živi bolj po svoje. Gospica Marija ostane večkrat celo dopoldne v postelji, mati ostane zvesta svoji navadi in zgodaj vstaja. Popoldne hodi Bradova gospa svoja pota, hčerka se vozi z neko prijateljico na izprehod. Mati pride zvečer redno k večerji, hči večerja večkrat že pozno ponoči. Med kosilom se tudi izpremeni pogovor, odkar gospodarja ni doma. Prej so se razgovar-

jali večinoma o kupčiji in o stvareh, ki so v zvezi s kupčijo. Ženski se za to nista zanimali, če tudi sta se imeli zahvaliti kupčiji za svoje blagostanje. Zdaj se mati in hči lahko razgovarjata, kar njima bolj ugaja. Često nič se ne ozirata na Kamnarja. Govorita večinoma o oblekah, o mestnih čenčah, o bali in o bodočem pohištju Kamnarjevega stanovanja; včasih govorita tudi o gledališču, koncertu, umetniški razstavi ali o kakem proslulem pesniku in pisatelju. Najživahnejši postaneta ženski, kadar razpravljata o slabostih in o napakah drugih ljudi. Mati in hči glede na ta predmet kar tekmujeta, kateri se naj suče hitreje jeziček. Sami o sebi seveda sodita, da sta vzvišeni nad vsako pegico napake. Kamnarja, ki z ženskami kosji in večerja, preletava mnogokrat kurji pot, če pomisli, kaj da bo, ako hči ali mati slučajno izve- sta njegovo skrivnost. Tako daleč ni prišlo. Občevati je znal z materjo in s hčerjo tako, da sta si morali misliti, kako da je pošten, dober, mehak in zvest, nepokvarjen mladenič. Nevesti in bodoči tašči izpolni, kar želite, v obeh jima čita njune srčne želje. V trgovini stori več, kolikor je dolžan. Štiri tedni, ko ni gospoda doma, minejo kakor bi trenili; ves čas žive v najlepšem sporazumu.

Z nemško - ruske fronte se ni nič posebnega poročalo; vreme je tudi tu zelo oviralo delovanje čet. Na vzhodnem bregu Pilice ni bilo nobene izpremembe. Severno od Rawke nemški napadi napredujejo; severovzhodno od Rawe so Nemci osvojili neko rusko oporišče in ujeli 500 Rusov. — O bojih severno od Visle (zapadno od Varšave) govore nemška uradna poročila čisto kratko, da ruski napadi niso imeli nobenega uspeha in da se položaj ni izpremenil. Isto velja o položaju v Vzhodni Prusiji, kjer so Nemci odbili ruske napade jugovzhodno od Gumbinena (vzhodno od Insterburga) in vzhodno od Lötzena (vzhodno od Urdbe Boyen).

Po zadnjih vesteh se je na severu začel končno vendar le oglašati pravi ruski mrz ter je upati, da bo v kratkem globoko zamrznila zemlja z vodami vred. Potem bodo širne ravani in reke, ki sedaj tvorijo premikanju čet veliko oviro, ena sama trda in gladka cesta, po kateri bodo varno drdrali tudi najtežji topovi. Strokovnjaki napovedujejo, da se potem takšni prisiljeni mir na severnem bojišču izpreverže v nevgnano bojno viхро, ki bo zopet zadivjala od Baltiškega morja do Erdeljskih višin.

Na **zapadnem bojišču** so Nemci te dni dosegli zelo velik uspeh, in sicer severno od Soissona (severovzhodno od Pariza ob reki Aisne). Šlo je za višine Crouy in Cuffies. Napadati so začeli Francozi, in sicer uspešno; ko so Nemci videli, da njihovim postojankam preti resna nevarnost, so prešli k protinapadam in v srđitih tridnevih bojih (12., 13. in 14. januarja) iztrgali Francozom višine in kraje Cuffies, Crouy, Bucy-le-Long in Missy. ki leže v polkrogu krog Soissona, in sicer v notranjosti trdnjavskega pasu. Francozi so se morali z desnega brega reke Aisne umakniti na levi breg. Velikost nemške zmage je mogoče presoditi na podlagi francoskih izgub, ki so znašale 5200 vojnih ujetnikov, 4000 do 5000 mrtvih, do 20.000 ranjencev, 35 topov, mnogo strojnih pušk in drugih vojnih potrebščin. Pomisliti tudi treba, da gre tu za točko, ki je le 85 km oddaljena od zunanjih pariških fortov. Ako bi mogli Nemci nemudoma izkoristiti ta svoj uspeh in slediti Francozom čez reko Aisne, potem bi pretela Francozom tod prav resna nevarnost; toda Aisne je močno narasla in preplavila bregove, in Nemci so zaenkrat ostali na desnem bregu. Za Francoze je poraz tudi tako dovolj občuten in bidek. Bodi omenjeno, da je na nemški strani prisostvoval bojem sam cesar Viljem. — Razen pri Soissonu so Nemci v zadnjem času izdatno napredovali tudi v Argonih, kjer so dosegli rimsko cesto pri St. Menehouldu in zasedli črto Vienne la Ville, Feur de Paris in Bourrieries ter osvojili vsega skupaj 10 kilometrov novega ozemlja. Tako se Nemci tudi od zapada vedno bolj bližajo Verdunu, ki ga obdajajo že od severa in vzhoda proti jugu. — Tudi vzhodno od La Basse (jugozapadno od Lille) so Nemci zadnji čas znatno napredovali. Te nemške uspehe posebej naglaša nemško uradno poročilo z dne 17. januarja in ugotavlja, da Francozi s svojo naprej proglašeno ofenzivo v decembru niso dosegli niti enega tako pomembnih uspehov; izgubili so pa v teh bojih 26.000 mrtvih in 17.860 neranjenih ujetnikov. Če se prištejejo še ranjenci, katerih je, kakor kažejo zanesljive izkušnje, splošno štirikrat več nego mrtvih, potem se lahko računi, da znašajo francoske izgube od decembra naprej najmanj 150.000 mož. Število nemških izgub v istem času ne znaša niti četrtine tega. Tako nemško uradno poročilo. — Boji v Zgornji Alzaciji, zapadno od Mülhausna, katere smo omenili v zadnjem pregledu, so končali tako, da ni noben nasprotnikov ničesar dobil in ničesar izgubil. Sedaj je v Vogezih zapadel sneg, ki onemogočuje večje operacije. Na ostali fronti bi bilo omeniti še boje pri St. Mihielu (južno od Verduna), kjer so Nemci odbili francoske napade. V Reimsu in Arrasu pustošijo nemške granate brez milosti in prizanašanja. — Pri Nieuportu je nemški artiljerijski ogenj pregnal nasprotnike iz strelskih jarkov v predkraju Palingebruge. — Angleži z morja obstreljujejo kopališče Westende, ki je že skoraj docela porušeno.

Turki in Rusi. Turki so v Aserbejdžanu zasedli Tebris in Salmas. — Ruske vojne ladje so obstreljevale turška odprta mesta Surmene, Rize in Hope (leže na črnomoški obali med Trapezuntom in Batumom) ter potopili vse trgovske ladje, ki so bile zasidrane v navedenih pristaniščih.

Ob vrodu v Dardanele je zadel na mino francoski (po drugih vesteh ruski) podmorski čoln »Saphir« in se potopil. Nekaj moštva so Turki rešili.

Neresnična poročila o izgubah naše vojne mornarice. Ker so se širila poročila o nekih namišljenih izgubah naše mornarice v Jadranskem morju, je vodstvo avstro - ogrske vojne mornarice uradno konstatiralo, da razen »Zente« nismo izgubili niti ene vojne ladje, čolna ali letala, pač pa smo Francozom uničili en podmorski čoln in težko poškodovali njihov dreadnought »Courbet«.

„Naši zapiski“ prenehali.

»Naši Zapiski«, socialistična revija 9—10 (sept. in okt.), leto XI. objavlja; S to številko prenehamo z izdajanjem »Naših Zapiskov«. Porabili smo vse gradivo, ki je bilo še na razpolaganje. Sotrudniki in naročniki so deloma na vojski, socialno in politično gibanje že od pričetka vojne zamrlo. S težko silo vzdržujemo svoje strokovne organizacije, vso moč moramo obrniti nanje. Izid vojne ustvari za gotovo docela nov gospodarski, političen in socialen položaj. Tudi socialna demokracija bo morala revidirati svoje delo, morala postaviti novih ciljev, po njih urediti svojo taktiko. Kar danes čutimo vsi, je to, da mora na zruševinah starega nastati nova še večja stavba solidarnosti delavstva — aktivnejša internacionala.

»Naši Zapiski« izpolnili so svojo nalogo!

× × ×

»Naši Zapiski« so bili znanstveno glasilo naših socialnih demokratov. Ustanovila jih ni stranka, marveč mladi slovenski inteligenti, došli iz pravega češkega vseučilišča, kjer so se navzeli Masařikovih pogrešanih naukov, ki so jih sčasoma dovedli v socialno demokracijo. Izkušali so ostati dostojni in so zelo poglobili socialno umevanje med slovensko svobodni-selno inteligenco. Pravični so bili tudi nasproti ljudskemu stremljenju in delu naše stranke. Ustanovil jih je rajni dr. Dermota, zadnje čase jih je urejeval dr. Tuma. V zadnji številki še kažejo, kako da duhoviti dr. Tuma išče resnico in da pošteno sodi tudi o katoličanstvu. Iščiše še naprej resnice in prepričani smo, najdete jo v tistem katoličanstvu, ki se mu je uklonil veliki mislec sv. Avguštin, ker resnica je in more biti le ena.

Posredovanje korespondence med našimi vojnimi ujetniki in njihovimi domačini.

Tiskovni urad c. in kr. vojnega ministrstva poroča: Listi so ponovno priobčili poročila, da je Rdeči križ ali kak drug zavod v posameznih inozemskih mestih ustanovil pisarne za posredovanje korespondence med avstro-ogrskimi vojnimi ujetniki in njihovimi domačini; tem poročilom so bila večkrat dodejana navodila, kako je postopati pri pošiljanju pisem vojnim ujetnikom potem teh pisarn, tako da je to napravljalo vtis, kakor da bi pri nas ne imeli nobenih ustanov za posredovanje korespondence našim vojnim ujetnikom in bi v to svrhu prihajale v poštev le navedene inozemske posredovalnice. Z ozirom na to se opozarja, da se takoj po začetku vojne pri skupnem izvestilnem uradu, oddelek za vojne ujetnike (Dunaj, I., Jasomiggotstrasse 6) ustanovil osrednji urad z nalogo, da spravi celokupno dopisovanje za in od naših ujetnikov na varno in zanesljivo pot. Ta ustanova vsestransko uspešno deluje in obračuna na inozemske pisarne, ki je navadno tudi razmeroma drago, ni le nepotrebno, marveč naravnost nedopustno. K temu pride še to, da uspeh takega posredovanja ni vselej zanesljiv. Pošiljanje pismenih obvestil našim vojnim ujetnikom potem skupnega osrednjega izvestilnega urada je jako enostavno urejeno in je brezplačno za odpošiljalca in prejemnika, ker so tozadevne pošiljatve do 100 g teže poštne proste. Pri teh pošiljativah je na ovitku oziroma dopisnici napisati ime vojnega ujetnika, njegov vojaški čin, polk, kraj bivališča in pa dotično deželo; vse to mora biti napisano z latinico. Vrhu tega se nad naslovom razločno zapiše opazka: »Prisonnier de guerre.« Zada se napiše naslov odpošiljalca. Za pisma je predpisano, da se pošiljajo odprta. Dopisi se enostavno vržejo v nabiralnik ter jih pošta pošlje na Dunaj skupnemu osrednjemu izvestilnemu uradu. Na istotako preprost način posreduje navedeni urad dopise, ki jih vojni ujetniki pošiljajo svojim domačim. — Zgodi se večkrat, da se tudi zasebne osebe v inozemstvu ponujajo v javnosti za posredovanje korespondence vojnim ujetnikom, in sicer navadno proti visokemu plačilu.

Tudi glede teh se opozarja, da je tako posredovanje nedopustno pa tudi popolnoma nezanesljivo.

Ženske in vojska.

Jezuit Henrik Pesch piše v »Stimmen der Zeit«:

Kako naj ženske v vojski sodelujejo. Neka dama se pritožuje v »Berliner Zeit am Mittag«: Odkar je izbruhnila vojska, nam vedno svetujejo razne stvari; a kaj naj storimo, ko si nasveti tako nasprotujejo.

Pravijo: Živite priprosto. — Skrbite, da pride med ljudi denar.

Doma delajte v gospodinjstvu same. — Ne odpuščajte svojih poslov.

Oblačite se priprosto, ne lišpajte se. — Ne ustavimo popolnoma nakupa oblek, ker sicer se morajo zapreti trgovine oblek.

Podpirajte novo nemško modo. — Ne izdajajte denarja za lišp in kinč.

Nedatite svojega časa na Tanentzienstrasse, na Kurfürstendammu (priljubljeni izprehajališči Berlinčank, kakor n. pr. ljubljanska Selenburgova ulica) in pri popoldanskem čaju. Pazite, da kaj koristite in pletite nogovice vojakom na bojišču. — Svoje darove vojakom pustite izdelavati ubogim domačim delavkam, ki so zdaj brez kruha, da tudi revice kaj zaslužijo.

V sedanjem času bede in draginje si izdelujte same svojo obleko. — Dajte delo svoji domači šivilji, da ne bo morala stradati.

V službi dobre stvari se izkažite koristne. Domovina potrebuje zdaj vse vaše sile. — Tisočerim ženam, ki so brez posla, ne jemljite s svojim brezplačnim delom še zadnje možnosti za službo.

Naj se zdaj vaše hčerke pečajo s koristnim delom. Nabijanje glasovirja je res za današnje čase prereno. — Vaši otroci naj obiskujejo naprej pouk v godbi. Zasebni učitelji in učiteljice se sicer izroče največji bedi.

Omejite svoj pohlep do zabav in ne letajte neprestano v gledališča in koncertom, medtem ko ne čujejo vaši možje, bratje in sinovi drugega, kakor gromenje topov. — Ne varčujte na nepremestu in se preveč ne omejujte. Kdor more, naj tako živi, kakor v mirnih časih, da ne zastaneta trgovina in obrt in da bodo kaj zaslužili trgovci, obrtniki in delavci.

Sodelujte pri potrebnem izobražencem namenjenim cenenim jedilnicam. — To delo prepustite rajši brezplačnim poslom, da vsaj nekaj zaslužijo. Vaša navzočnost je sitna le gostom, ki se zato sramujejo in ne prihajajo.

Pater Pesch pristavlja med drugim: Vsem ni nihče še ustregel. Samo to želimo, naj ne prenehajo ženske s svojo požrtovalnostjo.

Zdravstvo.

LEPOTA.

b) Topla voda.

Topla voda je znamenito lepilo ne sicer toliko za obraz, kakor za lepoto telesa. Obrazu ne moreš držati toliko časa v vodi, da učinkuje. Dihati moraš, in če se predolgo časa držiš sklonjen, izgubiš marsikaj drugega.

Naš čas gojiti telesne lepote in prijazen. Naše ženske skrbijo zato le za obraz, a to ne zadošča. Dvakrat na teden bi se morala vsaka ženska v topli vodi kopati. Voda naj bi bila 27 do 30 stopinj R topla. Kopanje naj bi trajalo pol ure. Zaključni naj je tuš ali naj se pa polije z mrzlo vodo.

Če se koplje tšako, da si tudi z milom zdrgneš telo, to le koristi. Kdor ima razkavo kožo, naj si jo namaže z mastjo. Priporočila se masažna krema ali pa rožnato linolinsko mleko.

Topla kopelj, če se večkrat in dlje časa rabi, izboljšuje kožo, ki postane mehkejša.

Tople kopelji so osobito Rimljani ljubili. Cesarji so si poizkušali nakloniti zadovoljnost občinstva, da so olje za mazati darovali kopalcem. Zidali so tudi krasne toplíce.

Res je pa, da tople kopeli omehkujejo telo.

(Listek.)

c) Voda v obliki para.

Voda v obliki para je zelo izborno lepilo, a je le zelo neznano in se malo rabi.

Parna kopelj, to lahko vsakdo izprevidi, učinkuje bolj, kakor tople kopelji: koža se napne, postane mehka in sočnata. Površne luske odpadejo. Kri teče hitreje po žilah. Voda za lepoto kopelji naj bo topla 27 do 30 stopinj R. Koplje naj se pol ure. Po parni kopelji je neobhodno potrebno, da se poliješ z mrzlo vodo, če ne razpolagaš s tušom.

Ne škoduje, če si kožo namažeš z masčobo, a storiti moraš to v toplem prostoru. Nikakor pa ne nameščajo parne kopelji toplih kopelj. Predvsem naj se uporablja parna kopelj za gojenje lic. Dobe se v ta namen posebni aparati, ki so primeroma dragi; približno 50 K. Nadomestiti si jih pa za silo tudi tako, da segreješ vodo v navadnem loncu, skozi lijak si izpuščaj paro na lice; glavo si zakrij z močno ruto. Pazi, da se ne opečeš.

Para ti dobro služi tudi, če si prehlajen v nosu, vratu, pljučih. Paro vdihavaj v takih slučajih bodisi skozi nos ali skozi usta. Uporabo pare priporočajo nadalje tudi pri zobobolu, glavobolu, če te bole lica, in še celo, če se ti vnamejo oči in se odstrani tudi lišaj. Naj se ne zanemarjajo zakožni črvi in druga nesnaga, ki ti kazi obraz. Bleda obraze pri primerni hrani tudi izpremene parne kopeli. Če prične koža veneti in ko se prično zbirati na obrazu gubice, se tudi to lahko kolikor toliko odpravlja s parnimi kopelji, ki seveda same ne zadoščajo. Paro izpuščaj na obraz vsak dan enkrat ali dvakrat četrto do pol ure; po tem času zdravljenje nekoliko prekini in zopet prični. Ravnaj se po lastni izkušnji, če ne moreš plačati izvedenega, izkušenega zdravnika.

Vselej, kadar uporabljaš paro za obraz, drgni obraz precej močno z mrzlo vodo in ne s premeško ruto. Če se zatekaš k parni kopeli radi velega ali zgubana obraza, zadošča, če si po parni kopelji izmiješ obraz z mrzlo vodo. V vsakem slučaju moraš počakati v toplem prostoru toliko časa, da se ti obraz posuši.

d) Voda v obliki sopare.

Čista voda v obliki sopare, voda zmešana z moko oljnatih sadov, oziroma s primernimi kemičnimi sestavi, uporabljena v obliki sopare, je lepilo, ki so je že Rimljanke zelo cenile, a se je v današnjih časih že skoraj popolnoma pozabilo.

Takozvani Priesnitzzev obkladek je splošno precej znan: dobro premočeno platno se položi na kožo, čez platno položi suho platno ali pa neprodni papi, svilo, srneno ali ovčjo kožo. Vodo segreje toplota kože in jo več ali manj izpremeni v soparo in učinkuje na kožo podobno, kakor kopelji ali parne kopelji: koža zardeči, toplejša postane, kri se hitreje pretaka, koža se napne in postane gibčnejša. Zamrle zgornje kožne plasti se odstranijo. Koža postane nežnejša, lepša, izgube se tudi gubice. Priporočila se tudi boraksna pasta, ki naj se pusti na obrazu dve do tri ure ali tudi celo noč skozi 14 dni. Tudi roki uporaba vodne soparice v zvezi s pasto ne škoduje.

Vun z našimi pravicami!

Prispevalni donesek v smislu postave z dne 26. decembra 1912, drž. zak. št. 237 ne gre le pod danimi postavnimi pogoji svojem mobiliziranih rezervnikov armade in deželne brambe ter vpoklicanih črnovojnikov, marveč tudi, kakor razglasa c. kr. deželno brambno ministrstvo v odlokih 13. novembra 1914 št. 3612 oddelek XVII. in 7. decembra 1914, št. 4883, oddelek XVII., vsem svojem tistih črnovojnikov, ki so bili prebrani in ki morajo odriniti pod orožje in sicer letnikov 1894, 1893 in 1892, kakor tudi letnikov 1890 do 1878 v višini, ki jo določa postava.

Krvoses kapitalizem.

Špiritov kartel je te dni zopet povišal cene špirtu za 6 K od 1. januarja dalje. Minulo leto je povišal ceno špirtu sedemkrat.

Pameten ministrski odlok. Notranji minister je izdal zelo umesten odlok, ki izvaja: Če se ne posreči zadržati tistih delojemalcev, da ne odpovedo svojim pomočnikom, če bi jih tudi lahko obdržali v službi, naj se na odlovljene trgovske uslužbenke ozirajo občinske in državne oblasti, ki naj jih n. pr. zaposlujejo v pisarnah. Prosto-voljni pomočniki, vpokojeni uradniki in podobne osebe z zagotovljenim kruhom naj se izločijo iz tekme po zaslužku v korist potrebnim osebam. Opozarjati moramo končno, da je izdal ta odlok pruski notranji minister. (Po dunajski »Volkstribüne«).

J. S. Z.

Amerikanci posojujejo evropskim državam. Amerikanci so posodili Rusiji 25, Italiji pa 4 milijone dolarjev (100 dolarjev je 496 kron). Denar ostane v Ameriki, ker se ž njim nakupi žito in bombah.

Stavbna in stanovanjska zadruga avstr. tobačnega delavstva

registrovana zadruga z omejenim poroštvom na Dunaju.

Poročilo načelstva o poslovnem letu 1914.

Zadrugi leto 1914 ni bilo ugodno. Pridobila je 10 novih članov, izstopilo jih je 26, število se je torej zmanjšalo za 16. Izbruh vojske je izjalovil upanje, da bi bila mogla kljub temu napredovati zadruga.

A vseeno, četudi vsled vojske ni uspevala zadruga, se lahko beleži, da stoji trdno in neomajano. Umeva se, da je vsled vojske reševala zadruga le tekoče posle. Načelstvo je dolžno, da zabrani zadrugi vsako škodo.

V Hainburgu se je v prvem polletju 1914 zgradilo pet pričetih rodbinskih hiš. Vsled vojske seni zidalo naprej. Zdaj seveda ni mogoče napovedovati, kaj da se zgodi. Načelstvo poskrbi

da ohrani zadrugo čez vojskino dobo kolikor mogoče neoškodovano, da more, ko se povrnejo redne razmere, pričeti zopet poslovati.

Stanje članov:

1. januarja 1914	98 s 155 deleži
pristopilo leta 1914	10 z 10 »
skupaj	108 s 165 deleži
odpadlo leta 1914	26 » 26 »
ostalo 31. dec. 1914	82 s 139 deleži
Med člani je 69 tob. delavcev s 74 deleži	
9 netobačnih delavcev	11 »
štiri društva	54 »

Računski zaključek za poslovno leto 1914.

Izkaz o poslovanju.

Dohodki	K	h	Izdatki	K	h
Blagajn. stanje 1. januarja 1914	86	19	Vloge v poštno hranilnico	42.144	68
Dvigi iz poštne hranilnice	42.255	58	Vloge v osrednjo hranilnico	11.161	82
Dvigi iz osrednje hranilnice	9.389	48	Vloge v Avstrijski delavski kredit	298	63
Dvigi iz Avstrijskega delavskega kredita	2.352	—	Ograje in okna	1.442	19
Vplačila deležev	835	—	Pristojbine posojil	2.805	78
Vplačila na lastne hiše	91	—	Koliki, pristojbine, tiskovine, poštne itd.	322	83
Posojilo Avstr. kršč. tobačne delavske zveze	10.070	—	Izdatki komisij in vplačila na lastne hiše	693	42
Hipotečno posojilo nižjeavstrijsk. hipotečnega zavoda in nižjeavstrijske deželne življenske in rentne zavarovalnice	37.600	—	Vrjeno posojilo Avstr. kršč. tob. delavski zvezi	11.205	—
Obresti	406	45	Plačila stavbeniku	31.500	—
Vplačane hipotečne obresti	3.235	80	Plačila hipotečne obresti	3.323	75
Povračilo pristojbin	84	81	Obrsti in dividende	1.090	23
Najemščina	79	20	Povračilo nekega deleža	100	—
Povračilo stavbenika	84	—	Avstr. kršč. tobač. delavski zvezi za koledar	150	—
Vpisnine	30	—	Davki in zavarovanje	50	31
			Nagrade	120	—
			Blagajn. stanje 31. decembra 1914	190	87
	106.599	51		106.599	51

Bilanca.

Aktiva	K	h	Pasiva	K	h
Račun blagajne	190	87	Račun hipotek	7.144	38
Račun poštne hranilnice	103	12	Deležni računi:		
Račun osrednje hranilnice	10.827	73	Podpisanih 195 & 100 K		
Račun Avstr. delavskega kredita	3.462	55	Se ne vplačanih		
Račun zemljišč	13.878	20	„ K 19.500—		
Račun stavbišč	95.493	85	„ K 1.505—		
Račun inventarja	120	—	„ K 17.995—		
			Pripisane dividende	53-51	18.048
			Račun naplačil	13	05
			Račun kreditorjev	1.546	20
			Račun lastnih hiš	95.394	09
			Račun rezervnega zaklada	190	72
			Račun pomočnega zaklada	16	61
			Račun stavbnega zaklada	45	04
			Račun podpor	50	—
			Cisti dobiček za 1914	1.627	72
	124.076	32		124.076	32

Račun o dobičku in zgubi.

Izguba	K	h	Dobiček	K	h
Razdelitev čistega dobička 1913: rezervnem zakladu: K 92—			Prenos čistega dobička 1913	918	80
pomožnemu zakladu: „ 10—			Račun poslovnih izdatkov	434	34
na račun dividend: „ 661-20			Račun obresti	1.252	98
nagrad: „ 120—			Račun dohodnine zemljišč	55	11
stavbnemu zakladu: „ 20—					
Odpis inventarja	903	20			
Davki in pristojbine	120	—			
Cisti dobiček	10	32			
	1.627	72			
	2.661	24		2.661	24

Za nadzorstvo:

Anna Danek m. p. Franc Ullreich m. p. Karel Untermüller m. p.
blagajničarka. predsednik. knjigovodja.

Poročilo in predlogi nadzorstva.

Navedene račune je pregledalo nadzorstvo, jih primerjalo s knjigami in z gotovino z 31. decembra 1914, s hranilničnimi vlogami, s katerimi so se beleške ujemale.

Glede na čisti dobiček se predlaga:
1. nakaže se 500 K rezervnem zakladu,
2. „ „ 50 „ pomožnemu „

Dunaj, dne 9. januarja 1915.

Za nadzorstvo:

Jožef Wasserböck m. p. Leopold Mayer m. p.
zapisnikar. načelnik.
Josipina Stockbauer m. p.

Okno v svet.

Vojska — apostol. Francoski svobodomislec Lavredan, ki je poprej večkrat zasmehoval vero v Boga, piše — izpreobrnjen vsled vojnih dogodkov — med drugim tudi to-le: »Zasmehoval

se mvero in sem mislil o sebi, da sem modrijan . . . Stojim ob francoskih krvavih rekah . . . Stojim ob krvavih rekah . . . Stojim na cesti gledajoč vojake, ki grede veseli v — smrt. Vprašam jih: »Kako da ste tako mirni?« In pričeli so moliti: »Verujem v Boga...«

Francija, Francija, povrni se spet k veri svojih najlepših dni. Kogar zapusti Bog, je izgubljen. Ne vem, če jutri še živim. Svojem prijateljem pa moram povedati: Lavredan si ne upa umreti kot bogotajec . . . Visoko se veseli moja duša, ker sem smel doživeti uro, v kateri sem mogel klečoč reči: Verujem, verujem v Boga, verujem.»

Vrednost ruskega denarja je zelo padla. V zadnjih 25 letih so Angleži navadno računali za 10 funtov šterlingov (100 funtov šterlingov je 2406 kron) 94 do 96 rubljev (100 rubljev je 254 K 50 h). Vsled vojske je pa padla cena rublju

tako, da so zaračunavali za 10 funtov šterlingov kar 135 rubljev. Rusija si je izposodila začetkom decembra v Londonu 20 milijonov funtov in je založila v zlatu pri Angleški banki 8 milijonov funtov šterlingov, a kljub temu stane 10 funtov šterlingov šre vedno v Londonu 116 do 118 rubljev.

Nemčija namerava prepovedati pitanje živine, izvzemši konj, z ovsom. Pitanje živine z ržjo in s pšenico so prepovedali že novembra leta 1914.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jože Gostinčar.
Tisk Katoliške Tiskarne.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.

F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izbor vezenin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih roboev, ovratnikov, zavrtno, volne, bombaža, sukanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta šte. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:

Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 30 v.
Kaplje za želodec, izvrstno, krepljivo in slast do jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kaplje zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posiljalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti potu nog, steklenica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, škatla 60 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepljivo sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrsten pripomoček proti kašlju, steklenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dosežejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo **sladni čaj**. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za polovico cenejši. Dr. pl. Trnkoczyjev sladni čaj ima ime Sladin in je vedno bolj priljubljen. Povod 1/4 kg zavoj 60 vin. Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev lekarnar Trnkoczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: lekarnar Trnkoczy: Schönbrunnerstrasse šte. 109, Josefstädterstrasse šte. 25, Radetzkyplatz šte. 4. V Gradcu: Sackstrasse šte. 4.

Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe. Za resničnost tega naznanila jamči o tukaj navedenih tvrdk Trnkoczyjevih, istolaško ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini

Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejše blago za ženska in moška oblačila.

Cene najnižje. Cene najvišje.

Postrežba poštna in zanesljiva.

A. & E. SKABERNE, Mestni trg šte. 10

Velika zaloga manufakturnega blaga, različno sukno za moške obleke, volneno blago, kakor ševijoti, popelin, deleni, itd. za ženske obleke. — Perilno blago, cefirji, kambriki, batisti v bogati izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kakovostih in širinah; potrebščine za krojače in šivilje. Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni prtji, servijeti in brisalke iz platna in damasta.

Priznana nizke cene!

Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor: srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira v nogavicah v vseh barvah kakor tudi v vseh velikostih za otroke. — Predpasniki najnovejših krojev iz pisanega blaga, šifona, listra in klota. Stezniki ali moderci od najcenejših do najfinejših. Fini batistasti, platneni in šifonasti žepni robci. — Zaloga gosjega perja in puha.

Vedno sveže blago!

Najboljša, naisigurnejša prilika za štedenje!

Ljudska Posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6

pritličje, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge in vloge v tekočem računu, za katere jamčijo ne samo njeni zadružniki, temveč tudi

cela dežela Kranjska

in jih obrestuje po

4 ³/₄ %

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsakih vloženih 100 kron čistih obresti 4.75 kron na leto. Stanje vlog je bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov kron. Za nalaganje po pošti so poštahranilnične položnice brezplačno na razpolago.

Načelstvo.